

Eksempler paa frivillig Udbyttedeling m. v.

Fra det czechoslovakiske Fabriktilsyns Beretning*) kan nævnes følgende Tilfælde af Udbyttedeling eller beslægtede Ordninger.

Symaskinefabrikken i Sobeslav, i Bøhmen, blev oprettet efter den czechoslovakiske Republiks Grundlæggelse. Stifterne var czechiske Arbejdere, som havde været beskæftiget i Symaskinefabrikkerne i Wien. Planen blev bragt til Udførelse med Bistand af den czechoslovakiske Regering. Den støttedes af den største czechoslovakiske Bank (Zivonstenska Bankan). Der blev udbudt Aktier til 200 Kr., og de i Virksomheden beskæftigede Arbejdere købte omtrent 1 000 heraf. Arbejdernes Repræsentanter udgør omtrent Halvdelen af Bestyrelsen. Dividenden paa Selskabets Aktier blev reduceret til 6 pCt., og Arbejderne skulde have 50 pCt. af Overskuddet. I 1921 var der igen et Udbud af Aktier til en Værdi af omkring 2 Mill. Kr. Endnu før Banken havde uddelt Tegningsskemaerne, havde Arbejderne tegnet 520 Aktier à 200 Kr.

I et andet Tilfælde drejer det sig om det store *Garveri ved Liptovsky Svaty Mikulas*. I Slutningen af 1919 besluttede Ejeren at omdanne sin Fabrik til et Selskab, for hvilket han selv skulde være administrerende Direktør, og i hvilket enhver Arbejder eller Funktionær over 21 Aar, som uafbrudt havde været beskæftiget i Fabrikken mindst 1 Aar, skulde være Aktionær. Det blev bestemt, at Arbejderne skulde være berettigede til en Andel i Udbyttet, der det første Aar beløb sig til 20 pCt. og steg med 1 pCt. aarlig til et Maximum af 25 pCt. Selskabets Kapital var 2 Mill. Kr. Udbytteandelen skulde fordeles i Forhold til den af Arbejderne det foregaaende Aar modtagne Løn. Der skulde udnævnes et Bedriftsudvalg, som skulde forestaa Beregningen af Udbyttet, repræsentere Arbejdernes Interesser, have Tilsyn med deres Arbejde og samarbejde med Ledelsen. Dette Raad bestod af 6 Medlemmer, hvoraf 3 Repræsentanter for Arbejderne, 1 for Funktionærene, 1 Tekniker og 1 af den forretningsmæssige Ledelse.

I 1921 blev Systemet til en vis Grad ændret, og det blev bestemt, at ikke hele Arbejdernes Andel i Overskuddet skulde udbetales kontant, men en Del deraf skulde overføres til en Sparekassekonto. Det blev endvidere bestemt, at Udvalget skulde have Magt til at nedsætte Lønnen og fastsætte den i Forhold til Overskuddet. Ejeren forbeholdt sig Ret til at afskedige Arbejdere uden at raadspørge Bedriftsudvalget, hvis han mente, det var nødvendigt i Fabrikens Interesse.

I 1920 var de opnaaede Resultater tilfredsstillende, men i 1921 viste Eksperimentet sig at være en fuldstændig Fiasko. Stillingen paa Forretningsmarkedet var meget ugunstig for den omtalte Fabrik, og Regnskabet viste, at hele Reservefonden og 17,5 pCt. af Kapitalen var tabt. Arbejderne var utilfredse, fordi deres Dividende ikke blev udbetalt kontant, men overført til en Sparekassekonto, skønt de paa denne Maade modtog Summer, der beløb sig til saa meget som 2 462 Kr. Man fandt det umuligt at forny Raadet paa Grund af Strid mellem Arbejderne.

Foruden de to ovennævnte Tilfælde blev der indført en Udbyttedelingsplan i en *Møbelabrik* i Brno-Distriktet. Arbejdere, der har været beskæftiget i Fabrikken i mere end 1 Aar, er Aktionærer. Der blev udnævnt et Bedriftsraad paa 8 Medlemmer til at lede Foretagendet. Arbejderne skulde have 20 pCt. af Nettooverskuddet. Forsøget mislykkedes imidlertid. Overskuddet formindskedes, og i 1921 var Virksomheden nødt til at vende tilbage til den gamle Ledelsesmetode.

*) Se Industrial and Labour Information V (1923), S. 47.